

Волейбол (від *англ.* *volleyball*, інші назви: **відбиванка** (*заст., діал.*),^[1] *сітківка*^[2]) — спортивна гра з м'ячем, у якій дві команди змагаються на спеціальному майданчику, розділеному сіткою. Волейбол є олімпійським видом спорту.

Загальні відомості

Існують декілька різних версій гри. Мета гри — направити м'яч над сіткою таким чином, щоб він доторкнувся до ділянки суперника та запобігти спробі гравців суперника зробити те саме. Для цього команда має торкнутися до м'яча не більше трьох разів (або, можливо, ще один раз на блоку).

М'яч вводиться до гри через подачу: гравець, що подає, завдає удару по м'ячу направляючи його у бік суперника. Розіграш кожного м'яча триває до приземлення м'яча на майданчик, виходу в «аут» або порушення правил.

У волейболі команда, яка виграла розіграш, отримує очко (за системою «кожний розіграш — одне очко»). Коли команда, що приймає подачу, виграє розіграш, вона одержує очко і право подавати, її гравці переходять на одну позицію за годинниковою стрілкою.

Волейбол (*англ.* *volleyball* від *volley* — «залп», «удар з льоту», і *ball* — «м'яч») — вид спорту, командна спортивна гра, в процесі якої дві команди змагаються на спеціальному майданчику, розділеному сіткою, прагнучи направити м'яч на сторону суперника так, щоб він приземлився на майданчику супротивника (добити до підлоги), або гравець команди, що захищається, припустився помилки. При цьому для організації нападу гравцям однієї команди дається не більше трьох торкань м'яча поспіль (на додаток до торкання на блоці). Центральний орган волейболу, як міжнародного виду спорту, що визначає зведення правил FIVB (*англ.*) — Міжнародна волейбольна федерація. Волейбол — олімпійський вид спорту з 1964 року. Волейбол — неконтактний, комбінаційний вид спорту, де кожен гравець має свою спеціалізацію на майданчику. Найважливішими якостями для гравців у волейболі є стрибучість для можливості високо піднятися над сіткою, реакція, координація, фізична сила для ефективних ударів. Для любителів волейбол — поширена розвага і спосіб відпочинку завдяки простоті правил і доступності інвентарю. Існують численні варіанти волейболу, що відгалузилися від основного виду, — пляжний волейбол (олімпійський вид з 1996 року), міні-волейбол.

Історія

Походження сучасного волейболу

Винахідником волейболу вважається **Вільям Джон Морган**, викладач фізичного виховання коледжу Асоціації молодих християн (YMCA) в місті Холіоке (штат **Массачусетс, США**). 9 лютого **1895** року в спортивному залі він підвісив тенісну сітку на висоті 197 см, і його учні, число яких на майданчику не обмежувалося, стали перекидати через неї баскетбольний м'яч. Морган назвав нову гру «мінтонет». Роком пізніше гра демонструвалася на конференції коледжів асоціації молодих християн в Спрінгфілді і за пропозицією професора Альфреда Т. Хальстеда отримала нову назву — «волейбол». У **1897** році були опубліковані перші правила волейболу. Загальні правила гри сформувалися в **1915—25**. У країнах **Америци, Африки, Європи** практикувався волейбол з шістьма гравцями на майданчику, в **Азії** — з дев'ятьма або дванадцятьма гравцями на майданчику 11×22 м без зміни позицій гравцями під час матчу. У **1922** році проведені перші загальнонаціональні змагання — в Брукліні відбувся чемпіонат YMCA за участю 23 чоловічих команд. У тому ж році була утворена федерація баскетболу і волейболу **Чехословаччини** — перша у світі спортивна організація з волейболу. У другій половині 1920-х років виникли національні федерації **Болгарії, СРСР, США і Японії**. У той же період формуються головні аспекти техніки — подача, приймання, нападний удар і блок. На їх основі виникає тактика командних дій. У 1930-і роки з'явилися груповий блок і страхування, варіювалися нападні й обманні удари. У **1936** році на конгресі Міжнародної федерації з **гандболу**, що проводився в **Стокгольмі**, делегація **Польщі** виступила з ініціативою організувати технічний комітет з волейболу як частину федерації з гандболу. Була утворена комісія, до якої увійшли 13 країн Європи, 5 країн Америки і 4 країни Азії. Членами цієї комісії як основні були прийняті американські правила з незначними змінами: виміри проводилися в метричних пропорціях, м'яча можна було торкатися всім тілом вище поясу, після того, як торкнувся м'яча на блоці, гравцю було заборонено повторне торкання поспіль, висота сітки для жінок — 224 см, зона подачі була суворо обмежена.

Післявоєнна історія[ред. | ред. код]

Після закінчення **Другої світової війни** стали розширюватися міжнародні контакти. 18—20 квітня **1947** в **Парижі** відбувся перший конгрес Міжнародної федерації волейболу (FIVB) за участю представників 14 країн: **Бельгії, Бразилії, Угорщини, Єгипту, Італії, Нідерландів**,

Польщі, Португалії, Румунії, США, Уругваю, Франції, Чехословаччини і Югославії, які і стали першими офіційними членами FIVB. FIVB затвердила офіційні міжнародні правила, а в її складі були утворені арбітражна комісія і комісія з розробки і вдосконалення правил гри. Першим президентом FIVB був обраний французький архітектор **Поль Лібо**, якого згодом неодноразово переобирали на цю посаду до 1984 року.

Нові правила

У 1984 році Поля Лібо змінив на посту президента FIVB доктор Рубен Акоста, адвокат з Мексики. За ініціативою Рубена Акости проведено численні зміни в правилах гри, направлені на підвищення видовищності змагань. Напередодні Олімпійських ігор-1988 в Сеулі відбувся 21-й конгрес FIVB, на якому були прийняті зміни в регламенті вирішальної п'ятої партії: тепер вона повинна гратися за системою «ралі-пойнт» («розіграш-очко»). З 1998 року така система підрахунку очок розповсюджується на весь матч, в тому ж році з'явилося амплуа ліберо.

На початку 1980-х з'явилася подача в стрибку і сама гра стала ще агресивнішою і швидшою. Збільшився й зріст волейболістів. Якщо в 1970-і роки в команді могло не бути жодного гравця зростом вище 2-х метрів, то з 1990-х років все змінилося. У командах високого класу нижчими 195—200 см зазвичай є лише ліберо. Навіть у жіночих командах гравці вищі за два метри — нормальне явище. З 1990 року стала розіграватися Світова ліга з волейболу, щорічний цикл змагань, покликаний збільшити популярність цього виду спорту у всьому світі. З 1993 проводиться аналогічне змагання у жінок — «Гран-прі».

Сучасний стан

З 2006 року FIVB об'єднує 219 національних федерацій волейболу. Волейбол є одним з найпопулярніших видів спорту на планеті. Найрозвиненішим волейбол, як вид спорту, є в таких країнах, як Бразилія, Італія, Китай, Росія, США, Японія, Польща. Чинним чемпіоном світу серед чоловіків є Польща (Чемпіонат світу з волейболу 2014 року).

Правила



Атакує збірна Сербії (фрагмент матчу проти Болгарії)

Гра ведеться на прямокутному майданчику розміром 18х9 метрів. Майданчик розділений посередині сіткою. Гра ведеться сферичним м'ячем колом 65—67 см, вагою 260—280 г. Кожна з двох команд складається максимум з 12 гравців, а на полі одночасно знаходяться 6. Мета гри — ударом добити м'яч до ігрової поверхні майданчика половини супротивника або примусити його помилитися.

Гра починається введенням м'яча в гру за допомогою подачі. Після введення м'яча в гру подачею і успішного розіграшу подача переходить до тієї команди, яка виграла очко. Майданчик за кількістю гравців умовно розділений на 6 зон. Після кожного переходу права подачі переходять від однієї команди до іншої в результаті розіграшу очка, гравці переміщуються в наступну зону за годинниковою стрілкою.

Подача

Виконує подачу гравець, який в результаті останнього переходу переміщається з четвертої в п'яту зону. Подача проводиться із зони подачі за задньою лінією ігрового майданчика. Завдання гравця, що подає, відправити м'яч на половину супротивника. До того як гравець не торкнеться м'яча при подачі, жодна частина його тіла не повинна торкнутися поверхні майданчика (особливо це стосується подачі в стрибку). У польоті м'яч може торкнутися сітки, але не повинен торкатися антен або їх уявного продовження вгору. Якщо м'яч торкнеться поверхні ігрового майданчика, команді, що подавала, зараховується очко. Якщо гравець, який подавав, порушив правила або відправив м'яч до аути, то очко зараховується команді, що приймала. Не дозволяється блокувати м'яч при подачі, перериваючи його траєкторію над сіткою. Якщо очко вигране командою, яка подавала м'яч, то подачу продовжує виконувати той же гравець.

Прийом

Зазвичай приймають м'яч гравці, які стоять на задній лінії, тобто в 5, 6, 1 зонах. Проте прийняти подачу може будь-який гравець. Гравцям команди, що перебувають на прийомі, дозволяється зробити три торкання і максимум після третього перевести м'яч на половину супротивника. Обробляти м'яч на прийомі можна в будь-якому місці майданчика і вільного простору, але тільки не на половині майданчика супротивника. При цьому, якщо доводиться пасом переводити м'яч назад на свою ігрову половину, друга передача з трьох не може проходити між антенами, а обов'язково повинна проходити поза ними. Під час прийому не допускається затримка м'яча при його обробці, хоча приймати м'яч можна будь-якою частиною тіла.

Атака

Зазвичай при успішному прийомі м'яч приймається гравцями задньої лінії (1-е торкання), доводиться до зв'язкового гравця (2-е торкання), який передає м'яч гравцеві атаки (3-е торкання). При ударі м'яч повинен пройти над сіткою, але в просторі між двома антенами. При цьому м'яч може зачепити сітку, але не повинен зачіпати антени або їх уявного продовження вгору. Гравці передньої лінії можуть атакувати з будь-якої точки майданчика. Гравці задньої лінії перед атакою повинні відштовхуватися за спеціальною триметровою лінією. Ліберо заборонено атакувати, тобто завдавати удару по м'ячу, котрий знаходиться вище за лінію верхнього краю сітки.

Регламент

Волейбольна партія не обмежена в часі і триває до 25 очок. При цьому, якщо перевага над супротивником не досягла 2 очок, партія триватиме до тих пір, поки не буде досягнута потрібна перевага. Матч триває до того, як одна з команд виграє три партії. У п'ятій партії (**тай-брейк**) рахунок ведеться до 15 очок. У кожній партії тренер кожної з команд може попросити два **тайм-аути** по 30 секунд. Додатково у перших 4 партіях призначаються технічні тайм-аути після досягнення однієї з команд 8 і 16 очок (по 60 секунд). У кожній партії тренер має право провести не більше 6 заміन польо